

*О. В. Полгородник,
аспірант, Донбаська державна машинобудівна академія МОН України (м. Краматорськ)*

ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

*О. V. Polgorodnik,
postgraduate, Donbass State Engineering Academy of Ministry of Education and Science of Ukraine,
(Kramatorsk)*

PROBLEMS OF UKRAINE'S INTEGRATION INTO THE EUROPEAN ECONOMIC SPACE AND WAYS TO OVERCOME THEM

У роботі обґрунтовані специфічні риси інтеграційних процесів України, визначено сильні та слабкі сторони України як міжнародного партнера, визначено ризики євроінтеграції країни та можливості для її подальшого розвитку. З урахуванням проведеного SWOT-аналізу процесів інтеграції України до європейського економічного простору, було виділено три, найбільш перспективні напрямки: формування ефективних міжнародних транспортно-комунікаційних коридорів; формування та реалізація інноваційної парадигми розвитку країн; формування кластерної економічної інтеграції національних економік в рамках міжнародного співробітництва.

Автором запропоновано модель кластерного розвитку для прискорення інтеграції країни до європейського економічного простору, яка враховує різношвидкісну інтеграцію національних економічних систем і є основою забезпечення економічної безпеки країни за рахунок посилення позитивних ефектів формування інтеграційного ядра і впливу транснаціональних корпорацій на активізацію реального процесу інтеграції.

Ефекти економічної інтеграції на основі моделі кластерної інтеграції полягають у подоланні адміністративних і бюрократичних бар'єрів в сфері проведення зовнішньоторговельних операцій, створення спеціальних наднаціональних інститутів і механізмів, що регулюють рух товарних, фінансових та трудових потоків між країнами, на основі наскрізних технологій розширюються взаємовигідні господарські зв'язки між країнами.

The work substantiates the specific features of integration processes of Ukraine, identifies the strengths and weaknesses of Ukraine as an international partner, identifies the risks of European integration and opportunities for its further development. Taking into account the SWOT-analysis of the processes of Ukraine's integration into the European economic space, three, the most promising directions were identified: the formation of effective international transport and communication corridors; formation and realization of innovative paradigm of development of countries; formation of cluster economic integration of national economies within the framework of international cooperation.

The author proposes a model of cluster development to accelerate the country's integration into the European economic space, which takes into account the various speed of integration of national economic systems and is the basis for ensuring the country's economic security by enhancing the positive effects of the formation of the integration core and the influence of transnational corporations on the activation of the real integration process.

The effects of economic integration on the basis of the model of cluster integration are to overcome administrative and bureaucratic barriers in the field of foreign trade operations, the creation of special supranational institutions and mechanisms governing the movement of commodity, financial

and labor flows between countries, on the basis of cross-cutting technologies, mutually beneficial economic relations are expanding. between countries.

Ключові слова: міжнародна інтеграція, інтеграційні процеси, економічна безпека, кластерна інтеграція, транснаціональні корпорації.

Key words: international integration, integration processes, economic security, cluster integration, transnational corporations.

Постановка проблеми. Сьогодні, коли відбувається ускладнення зв'язків, зміна моделей розвитку окремих держав, йде процес становлення нового світового порядку, що спровокувало загострення конкуренції між країнами за обмежені ресурси, ринки збуту, можливість захищатися від зовнішніх загроз в умовах сучасного глобалізму багато в чому, якщо не визначальною мірою, залежить від об'єктивних взаємозв'язків учасників зовнішньоекономічної діяльності в міждержавних відносинах і стану розвитку економіки країн. Чим слабкіше економіка, тим менше вона може впливати на зовнішні умови, і тим більше вона змушена пристосовуватися.

Сучасний рівень розвитку міжгосподарських зв'язків у світовій економіці настільки високий, що говорити про необхідність поглиблення економічної інтеграції для забезпечення економічної безпеки не доводиться. Але при цьому періодично виникають дискусії про те, що та чи інша інтеграційне угруповання не виправдовує очікувань країн, що входять в неї. Очевидно, що негативний розвиток подій при інтеграції відбувається тоді, коли країни, що утворить інтеграційне угруповання, в економічній сфері діяльності не дотримуються основних принципів і законів взаємопроникнення економічних систем різних країн.

Тому основною проблемою, яка стала обговорюватися на межі століть, стала проблема ступеня залучення національної економіки в систему світового господарства. Яким чином в умовах інтеграції знайти той баланс між відкритістю і протекціонізмом? Це головне питання зовнішньоекономічної безпеки сьогодні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику міжнародної економічної інтеграції та її моделювання досить докладно досліджували в економічній і політико-економічній літературі такі науковці, як М. Бретон і С. Вебер [1], Р. Кеохейн і Дж. Най [2], В. Хаас [3], А. Либман та Б. Хейфец [4], С. Беренда [5], В. Сиденко [6] та інші. Але, не дивлячись на наявність досить великої кількості робіт, присвячених визначенню ступеня відкритості національної економіки, однозначної відповіді на поставлене запитання вони дати не можуть.

Ступінь відкритості та залученості до інтеграційних процесів повинна розроблятися для кожної країни індивідуально, використовуючи міждисциплінарний підхід і синтез світової економічної думки з урахуванням внутрішнього потенціалу і можливостей країни та її оточення. Базовим же інтересом повинна виступати зовнішньоекономічна безпека в умовах нестабільності світової економіки, збереження та зміцнення позицій країни у світовій господарській системі. Висока затребуваність усунення перерахованих невирішених проблем, викликаних нерозробленістю теорії та методології інтеграційних процесів, недостатньою вивченістю питань розробки нових економіко-політичних механізмів забезпечення економічної безпеки в рамках інтеграційних процесів країни визначили тему дослідження.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у визначенні та науковому обґрунтуванні специфіки інтеграційних процесів в Україні та формуванні на цій основі моделі кластерного розвитку для прискорення інтеграції країни до європейського економічного простору, яка враховує різношвидкісну інтеграцію національних економічних систем і забезпечує економічної безпеки країни за рахунок посилення позитивних ефектів формування інтеграційного ядра і впливу транснаціональних корпорацій на активізацію реального процесу інтеграції економіки України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз інтеграційних процесів України до європейського економічного простору показав їх об'єктивний характер, розкрив істотну роль держави в становленні та регулюванні інтеграційних процесів, необхідність узгодження економічної політики, інституційних і правових аспектів співробітництва, формування єдиного законодавства, виходу на новий рівень інтеграційних відносин для забезпечення економічної безпеки на багатосторонній основі. Природно ці інтеграційні процеси проходять болісно і стрибкоподібно, що цілком відповідає рівню економічного розвитку і потенціалу, темпам і ефективності проведених в Україні економічних реформ.

Природно інтеграційні процеси проходять болісно і стрибкоподібно, що цілком відповідає рівню економічного розвитку і потенціалу, темпам і ефективності проведених в країнах-учасниках економічних реформ. З огляду на різний рівень темпів ринкових перетворень і несумісність економічного потенціалу, цілком виправдана регіоналізація економічної інтеграції. SWOT-аналіз процесів інтеграції України і факторів, що впливають на функціонування і розвиток країн Європи, є доказом вищенаведеного твердження.

Таблиця

СВОТ-аналіз міжнародної інтеграції України до європейського економічного простору

Внутрішні особливості інтеграційного процесу	
<i>Сильні сторони</i>	<i>Слабі сторони</i>
1. Конкурентні переваги України порівняно з іншими регіонами: багаті природні ресурси, вигідне географічне положення, великий ринок збуту.	1. Залишки наслідків важкого системної кризи; технологічна відсталість багатьох галузей промисловості; недостатня розвиненість транспортної інфраструктури, сфери комунікацій.
2. Збереження досить високого науково-технологічного потенціалу (авіація, хімічні та біохімічні технології, системи захисту небезпечних хімічних виробництв тощо; професійні та наукові контакти серед провідних вчених, які очолюють наукові школи; апробовані мережі та схеми міжнародного співробітництва.	2. Не повна узгодженість систем стандартизації та сертифікації товарів і послуг.
3. Кваліфікована відносно дешева робоча сила, здатна швидко переучуватися.	3. Невисокі показники міжнародної конкурентоспроможності.
4. Можливість розробки загальних техніко-технологічних стандартів; створення загальної транспортної інфраструктури, мереж комунікацій та енергетичних систем.	4. Різний ступінь розвитку господарських і фінансових систем, залученості до світових економічних процесів і глобальних товаропотоків.
5. Членство України в СОТ, уніфікація вітчизняного законодавства з міжнародним правом, відкритість економіки країни, розширення доступу на зарубіжні ринки.	5. Низька якість інститутів влади, наявність недореформованих державних структур; розбіжності у підході до питань співпраці.
	6. Низький рівень підприємницького клімату; високі бар'єри входу на ринок; неефективність податкових (митних) систем і податкового (митного) адміністрування; невідповідність правових систем принципам відкритої ринкової економіки; низький рівень якості фінансового сектора.
	7. Недостатній за світовими мірками рівень транснаціоналізації в Україні.
Зовнішні особливості інтеграційного процесу	
<i>Можливості</i>	<i>Загрози</i>
1. Інтенсивний економічний розвиток України за рахунок доступу до ресурсів (технологічних, фінансових, інноваційних) і ринків традиційних та інноваційних товарів і послуг.	1. Падіння попиту на природно-сировинні товари.
2. Загострення конкуренції, поява сильних і конкурентоспроможних компаній, прискорення інноваційного оновлення виробництва.	2. Зростання конкуренції, загрози для окремих галузей у зв'язку з ліквідацією захисних бар'єрів, поглинання виробництв іноземними компаніями, закриття національних підприємств, зростання безробіття, тощо.
3. Поглиблення спеціалізації та диверсифікації виробництва, забезпечення технологічної кооперації, зниження виробничих витрат (ефект масштабу) і транзакційних витрат (скорочення обсягів адміністративної та митної документації, ліквідація тарифних бар'єрів); усунення бар'єрів, які заважають вільному руху капіталів, ресурсів і робочої сили.	3. Погіршення наповнюваності бюджетів, зростання податків.
4. Трансляція досвіду європейського формату міжнародної інтеграції, розширення взаємозалежності в політичній і економічній сферах, поглиблення взаємодії транснаціональних структур як основи для масштабного регіонального співробітництва	4. Наявність дезінтеграційних механізмів галузевої та регіональної природи.
	5. Небезпека закріплення периферійної моделі розвитку, перетворення України в ресурсний сегмент глобального ринку.
	6. Поширення кризових явищ за допомогою транскордонних фінансових і торгових потоків.

З урахуванням проведеного SWOT-аналізу процесів інтеграції України до європейського економічного простору, можна виділити три, найбільш перспективні напрямки: формування ефективних міжнародних транспортно-комунікаційних коридорів; формування та реалізація інноваційної парадигми розвитку країн; формування кластерної економічної інтеграції національних економік в рамках міжнародного співробітництва.

Розглянемо їх більш повно.

1. Формування ефективних міжнародних транспортно-комунікаційних коридорів між державами Європейського союзу та України як найважливішого тренду розвитку глобальної економіки. В умовах інтеграції міжнародний транзит набуває особливого значення, причому, не тільки для вантажовідправників і вантажоодержувачів, а й для країн-транзитерів. Транзитні країни отримують прямі інвестиції в розвиток інфраструктури, стають об'єктами впровадження сучасної транспортної техніки і технологій. Інтеграція національної транспортної системи в світовий вантажопотік дає поштовх розвитку економіки регіонів, створює сприятливі умови для зростання внутрішніх перевезень і національної зовнішньої торгівлі, а також багато в чому сприяє вирішенню соціальних проблем, таких як створення нових робочих місць, об'єктів

життєзабезпечення, соціально-економічної та культурної інфраструктури. З метою оптимізації, прискорення, здешевлення, забезпечення належного сервісного обслуговування і безпеки доставки вантажів на транснаціональному, трансконтинентальних рівні створені та продовжують створюватися міжнародні транспортні коридори і транснаціональні транспортні мережі.

Питома вага транспортних послуг у валовому внутрішньому продукті України складає близько 9 %, вартість основних виробничих фондів – 8 %, кількість працюючих в галузі – 5,6 % від загальної чисельності працівників, зайнятих в економіці країни. Транзитні можливості України визначаються, перш за все, як певна частка загальної пропускної можливості транспортної мережі. Технологічні потужності національної транспортної інфраструктури здатні щороку перевозити залізницями більш ніж 1 млрд. т вантажів, переробляти в портах понад 160 млн. т. вантажів та доставляти трубопровідним транспортом близько 200 млн. т. вуглеводнів. З цих потужностей значна частка орієнтована на виконання транзитних функцій. Наявний транзитний потенціал України, за оцінками експертів, використовується на 70 %, а на транспорті загального користування – на 50 %. У той же самий час слід зауважити, що транзитний потенціал використовується не повністю. України залишаються країнами нереалізованих транзитних можливостей.

З огляду на географічне розташування України належить важлива роль в організації наскрізних транспортних маршрутів між Європою та Азією, в створенні міжнародних транспортних коридорів і транснаціональних транспортних мереж. Територією України проходить центральна вісь, в рамках якої визначено основні залізничні та автомобільні маршрути, що в цілому відповідають напрямкам нових європейських транспортних коридорів мережі TEN-T, включаючи водну вісь, яка з'єднує зону Чорного моря із Середземним, Балтійським, Баренцовим, Червоним морями та Суецьким каналом і включає внутрішні водні шляхи: Білорусь-Київ (по Дніпру) з виходом до Одеського та Іллічівського портів. Проте, як зазначає авторський колектив Національного інституту стратегічних досліджень в аналітичній доповіді «Механізми ефективного використання та розвитку потенціалу транспортно-дорожнього комплексу України» [7], наразі національна транспортна система України залишається не інтегрованою з транс'європейською транспортною системою, а лише поєднаною з нею необхідністю забезпечувати єдиний перевізний процес. При цьому темпи і масштаби розбудови транспортної інфраструктури України не співставні з подібними процесами у країнах-партнерах

Нереалізований транзитний потенціал це дуже важлива тема для нашої країни. Якщо країна конкурує з іншими країнами за транзитні вантажопотоки, причому обсяги цих вантажопотоків тільки по повітряному транспорту становлять близько 70 млрд дол. На рік, то якщо ми заберемо на себе хоча б 15-20 % цього обсягу, це буде рівноцінно створенню цілої нової індустрії – несировинної та вельми високотехнологічної.

Формування транспортно-комунікаційних коридорів на території України (як найважливішої складової інноваційної економіки), впроваджених в глобальну транспортно-інфраструктурну мережу на основі вимог міжнародних галузевих стандартів і забезпечення національних інтересів, представляють найважливіший перспективний багатосторонній проект ефективного функціонування економік і стійкого зростання євразійського регіону в цілому в умовах узгодженого взаємовигідного багатостороннього торговельно-економічного, інноваційного інформаційного співробітництва, міжгалузевий і виробничої кооперації.

З метою використання транспортно-комунікаційної системи України для збалансованості інтеграційних процесів необхідно зробити наступні дії:

- удосконалити нормативно-правове, технологічне та інформаційне забезпечення роботи єдиного транспортного комплексу, гармонізувати механізми надання транспортних послуг;
- підвищити конкурентоспроможність вітчизняних машинобудівних підприємств і сервісних компаній на основі створення, поширення і впровадження інновацій;
- створення об'єктивних можливостей модернізації транспортних засобів та зниження негативних факторів, що впливають на цінову політику транспортного комплексу.

2. Формування та реалізація інноваційної парадигми розвитку України.

На сучасному етапі пріоритетним напрямом розвитку національної економіки України, в тому числі в сфері забезпечення економічної безпеки, повинен стати перехід до моделі економічного зростання на базі інновацій у всіх сферах діяльності. Це відповідає глобальним тенденціям формування постіндустріального суспільства, основу якого складають знання та інформація. Згідно з даними Світового Банку, сучасне національне багатство розвинених країн лише на 5 % складається з природних ресурсів, частка капіталу становить 18 %, а знання і вміння ними розпорядитися – 77 % [8]. У зв'язку зі зростаючою значимістю знань, що дозволяють створювати та поширювати інновації, витрати на НДДКР в розвинених країнах постійно зростають.

Організація економічного співробітництва і розвитку розглядає чотири основні центри глобального наукового прогресу – США (35 % світових витрат на НДДКР за паритетом купівельної спроможності), Європейський Союз (24 %), Японія і Китай (приблизно по 12 %). Експорт високотехнологічної продукції з США складає 32,9 % промислового експорту, з Китаю – 32,8 %, з України – близько 2 % [9].

У цих умовах перехід України на інноваційну модель розвитку економіки представляє єдино можливий стратегічний вибір, підкріплений реальними передумовами щодо реалізації даної моделі: все ще зберігся науково-технічний потенціал; значний освітній потенціал; багаторівнева система освіти; забезпеченість різноманітними природно-сировинними ресурсами. Інноваційний розвиток країни дозволить подолати наростаюче технологічне відставання від найбільш розвинених країн світу, значно підвищити питому вагу

високотехнологічної продукції. При цьому найбільш раціональною моделлю інноваційного розвитку України може стати оптимальне поєднання ефективного функціонування сировинного сектора і розвиток високотехнологічних галузей, фінансування яких здійснюється за рахунок доходів від сировинного сектора.

3. Формування моделі кластерної економічної інтеграції національної економіки в межах європейського економічного простору.

Подальший розвиток інтеграційних процесів доцільно здійснювати на основі формування технологічних кластерів, в рамках яких об'єднуються застосовані в різних галузях і сферах економічної діяльності передові технології з метою прискорення та підвищення якості всього процесу доведення до споживачів товарів і послуг, в тому числі нових продуктів, створення яких проходить всі стадії від наукових досліджень і розробок до масового виробництва. Наскрізні технології забезпечують високий мультиплікативний ефект, який формується з багатьох напрямків діяльності всіх залучених в загальний технологічний цикл економічних агентів, створюючи тим самим нові конкурентні переваги. Результатом такої технологічної кластеризації стає підвищення рівня національної конкурентоспроможності в тих сферах, які можуть стати основою формування нових технологічних кластерів уже в рамках міждержавних економічних інтеграційних об'єднань, збільшуючи їх конкурентні позиції в глобальному масштабі.

Необхідно відзначити, що реалізація концепції кластерного розвитку інтеграції може ускладнитися невисоким рівнем розвитку технологій в Україні в цілому. Однак слід враховувати наявність точкового науково-технологічного потенціалу. Так, результати наявних досліджень показують, що розробки вітчизняних вчених з цілого ряду критичних новітніх технологій, що визначають майбутнє інноваційного розвитку, відповідають світовому рівню. Україна має значні, що не поступаються іншим розвиненим країнам, науково-технологічні нарощування в області інформаційно-комунікаційних систем, авіаційно-космічних технологій, в сфері енергетики. Саме ці галузі досліджень і розробок можуть стати «точками зростання» формування та розвитку технологічних кластерів в рамках інтеграційного економічного об'єднання. Природно, що формування подібних кластерів буде супроводжуватися структурними змінами національних економік, процесами трансформацій на корпоративному рівні за допомогою злиття і поглинання, утворенням міжнародної інноваційної системи, появою нових і зміцненням колишніх міжгосподарських зв'язків. В результаті інтеграційні процеси повинні вийти на якісно новий рівень і отримати яскраво виражений вектор розвитку в напрямку зміцнення конкурентоспроможності в світовому економічному просторі.

Очевидно, що модель формування кластерної економічної інтеграції національних економік повинна бути багаторівневою, включати кілька етапів розвитку співробітництва, що відрізняються різним ступенем взаємопроникнення національних економічних систем країн угруповання. Така послідовність створює умови для взаємовигідної діяльності різнорівневих в економічному і технологічному плані учасників зі збереженням певної диференціації по продукції та регіонах її поширення. В кінцевому рахунку, послідовна реалізація окремих етапів багаторівневої моделі кластерної економічної інтеграції національних економік забезпечить інтеграційного об'єднання досягнення конкурентоспроможності на світових ринках за рахунок формування ефектів економічної інтеграції в рамках пріоритетів забезпечення економічної безпеки.

Модель формування кластерної економічної інтеграції включає низку організаційно-економічних заходів.

Рівень 1:

- створення та розвиток єдиної митної території з широко розвинутою мережею високотехнологічних торговельних та сервісних центрів;
- формування законодавчої бази та інституціональної системи електронних бірж;
- створення та підтримка власних брендів (сільськогосподарська продукція, продукти харчування, транспортні компанії, тощо).

Рівень 2:

- формування єдиного технологічного кластера відповідно до зовнішньоекономічної спеціалізації у супроводження банкінгом;
- включення до кластерів інших країн;
- створення кооперативних зв'язків всередині та між торгівлею та виробництвом.

Рівень 3:

- повноцінне входження України до єдиного економічного простору в межах ЄС (законодавча база, включення фінансових ринків до єдиної мережі);
- створення єдиного центру торгівлі стратегічними товарами (картельні об'єднання за спеціалізацією).

З урахуванням наявного світового досвіду, можна стверджувати, що реалізація моделі кластерної економічної інтеграції може бути успішною тільки при дотриманні наступних основних принципів:

- готовність країн до рівноправних партнерських відносин, в основі яких буде не тільки комерційний прибуток, але і конкурентна партнерство, що дозволяють країн, що інтегруються посилювати свої позиції на світовому і регіональних ринках;
- готовність країн до поступки частини суверенітету в області прийняття рішень з економічних питань (чим глибше економічна інтеграція, тим більше відмова від самостійності не тільки в економіці, але і в області політичних рішень);

– готовність до відкритої конкуренції, її посилення та відмова від преференцій для національних суб'єктів ринку;

– формування наднаціональних макроекономічних регуляторів (законодавства, що регулюють органів і механізмів), а також створення необхідних для цього національних умов і готовність національних агентів ринку (починаючи від споживачів і виробників, і закінчуючи урядом і опозицією);

– введення добровільних обмежень і зобов'язань національних операторів виконувати їх за рівнем основних макроекономічних показників (темپ зростання ВВП, темп інфляції, рівень дефіциту бюджету, рівень і стан окремих сегментів ринку та інфраструктури);

– готовність країн інтеграційного угруповання покривати недостатність умов розвитку економічного рівня одного з партнерів (стати донором), та взаємна готовність країни реципієнта на поступки, в тому числі, і до більшого ступеня втрати суверенітету;

– обов'язкове дотримання принципу взаємовигідності економічного партнерства, навіть при виникненні короточасних зв'язків типу донор-реципієнт;

– наявність, хоча б однієї, спільної мети (чим більше спільних задач, тим краще) заради досягнення якої відбувається інтеграція;

– наявність спільності економічних, політичних і соціальних інтересів;

– спорідненість політичних, економічних, соціально-культурних і релігійних почав країн, що інтегруються.

Формування ефектів економічної інтеграції України до європейського економічного простору на основі моделі кластерної інтеграції повинно бути реалізовано за кількома напрямками:

– зниження та усунення адміністративних і бюрократичних бар'єрів (у тому числі виключення корупційної складової) в сфері проведення зовнішньоторговельних операцій із застосуванням єдиної системи електронних торгів дозволить значно збільшити, як швидкість самого торгового обороту між країнами, так і обсяги взаємної торгівлі. При цьому слід враховувати і додаткові ефекти, пов'язані з тим, що орієнтація торгівлі на інтереси і запити споживачів стимулює виробництво в інтегрованих країнах та ініціює розвиток і зміцнення міжгосподарських зв'язків на рівні країн і національних компаній;

– потреби технологічних кластерів визначають необхідність створення спеціальних наднаціональних інститутів і механізмів, що регулюють рух не тільки товарних, а й фінансових потоків між країнами, а також забезпечують оптимальні умови для зовнішньої трудової міграції. Дія таких інститутів і механізмів не тільки забезпечує необхідні умови ефективного функціонування технологічних кластерів інтеграційного об'єднання, але і підтримує розвиток суміжних галузей і виробництв в окремих країнах;

– кластерна інтеграція окремих виробництв і видів діяльності на основі наскрізних технологій розширює взаємовигідні господарські зв'язки, переводячи співробітництво на рівень фінансових, комерційних і управлінських відносин. В результаті взаємозалежність партнерів на базі спільних інтересів стає все більш повною, що здатне значно знизити вплив зовнішніх політичних чинників.

Висновки з даного дослідження. Безумовно, запропонована модель формування кластерної економічної інтеграції національних економік не претендує на повну завершеність, багато питань потребують подальшого і більш глибокого опрацювання. Необхідні коригуючі заходи по приведенню в норму ходу інтеграційного процесу може бути здійснене за допомогою інтенсифікації прямих господарських зв'язків між підприємствами взаємодіючих країн в форматі виробничо-фінансових і торгових об'єднань холдингового типу, спільних підприємств, консорціумів, кластерних структур, тощо. Однак головне полягає в тому, що об'єднання науково-технологічних і виробничих потенціалів України та європейських країн на принципах технологічної кластеризації здатне створити базис розвитку якісно нових форм ефективної економічної інтеграції.

В нових умовах особливу роль повинні виконувати транснаціональні компанії, дочірні підприємства і виробничі філії яких розташовуються в інтегруються країнах. Складність моменту – несформованість в Україні комплексу правонастановчої і організаційно-розпорядчої документації (адміністративної, податкової, митної, ліцензійної) в питаннях про статус транснаціональної корпорації як консолідованого платника податків, пільги для інвесторів, механізми ціноутворення, платіжно-розрахункових відносинах, тощо.

Список літератури.

1. Breton M. Le, Weber S. The Way of Making Everybody Happy: How to Prevent a Secession // IMF Working Papers. – 2003. – Vol.50. – 38 p.
2. Keohane R., Nye J. Power and Interdependence: World Politics in Transition. – Boston, 1977. – 273 p.
3. Haas Ernst B. The Uniting of Europe: Political, Social and Economic Forces, 1950-57. – Stanford, 1958. – 552 p.
4. Либман А.М. Модели экономической дезинтеграции. Интеграция и дезинтеграция / А.М. Либман, Б.А. Хейфец // Евразийская экономическая интеграция. – 2011. – №2 (11). С. 4-18.
5. Беренда С.В. Еволюція економічної інтеграції в країнах Європи : монографія / С.В. Беренда. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 168 с.
6. Сиденко В.Р. Глобализация – европейская интеграция – экономическое развитие: украинская модель : в 2-х т. – Т. 2: Европейская интеграция и экономическое развитие / В.Р.Сиденко ; НАН Украины ; Ин-т экон. и прогнозир. – К., 2011. – 448 с.

7. Собкевич О.В. Механізми ефективного використання та розвитку потенціалу транспортно-дорожнього комплексу України. / О. В. Собкевич. – К.: НІСД, 2014. – 60 с
8. Щодо пріоритетних заходів подолання кризового стану у транспортно-дорожньому комплексі України: аналіт. записка. [Електронний ресурс] / О.В. Собкевич, К.М. Михайличенко, О.Ю. Ємельянова. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1510/>
9. OECD Macro thesaurus: <http://info.uibk.ac.at/info/oecd-macroth/en/1057.html>.

References.

1. Breton, M. Le, Weber, S. (2003), *The Way of Making Everybody Happy: How to Prevent a Secession*, IMF Working Papers, Washington, USA.
2. Keohane, R., Nye, J. (1977), *Power and Interdependence: World Politics in Transition*, Little, Brown, Boston, USA.
3. Haas, Ernst B., (1958), *The Uniting of Europe: Political, Social and Economic Forces, 1950-57*, University of Notre Dame Press, Stanford, UK.
4. Libman, A.M., Hejfec, B.A., (2011), "Modeli jekonomicheskoy dezintegracii. Integracija i dezintegracija", *Evrazijskaja jekonomicheskaja integracija*, vol. 2 (11), pp. 4-18.
5. Berenda, S.V. (2012), *Evoliutsiia ekonomichnoi intehratsii v krainakh Yevropy* [Evolution of Economic Integration in European Countries], KhNU imeni V. N. Karazina, Kharkiv, Ukraine.
6. Sydenko, V.R., (2011), *Hlobalyzatsiia – evropejskaia yntehratsiia – ekonomicheskoe razvytye: ukrajnskaia model'* [Globalization – European integration – economic development: Ukrainian model], NAN Ukrainy ; Yn-t ekon. y prohozyrov, Kyiv, Ukrain.
7. Sobkevych, O.V., (2014), *Mekhanizmy efektyvnoho vykorystannia ta rozvytku potentsialu transportno-dorozhn'oho kompleksu Ukrainy* [Mechanisms of efficient use and development of the potential of the road and transport complex of Ukraine], NISD Publ., Kyiv, Ukrain.
8. Sobkevych, O.V., Mykhailychenko, K.M., Yemelianova, O.Yu., (2014) *Mekhanizmy efektyvnoho vykorystannia ta rozvytku potentsialu transportno-dorozhn'oho kompleksu Ukrainy* [Mechanisms for efficient use and development potential of the transport system of Ukraine], NISD Publ., Kyiv, Ukrain."
9. The official site of Innsbruck University (2015), "OECD Macro thesaurus", available at: <http://info.uibk.ac.at/info/oecd-macroth/en/1057.html>.

Стаття надійшла до редакції 18.10.2017 р.